

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ БАЊА ЛУКА
FACULTY OF PHILOSOPHY BANJA LUKA
Булевар војводе Петра Бојовића бр. 1а, Бања Лука
телефон: 051/322-780, 322-790, 323-080, 323-530
e-mail: fil.fakultet@blic.net

Број: 07/3.1920-1/12
Дана: 13.12.2012. године

На основу члана 71. Закона о високом образовању („Службени гласник Републике Српске“, број 73/10) Научно-наставно вијеће Факултета, на сједници одржаној 13.12.2012. године донијело је следећу

О Д Л У К У

о усвајању Извјештаја комисије за оцјену докторске дисертације

1.

Усваја се Извјештај комисије за оцјену докторске дисертације кандидата мр Емине Беговић, под насловом «АРТ ТЕРАПИЈА И СОЦИЈАЛИЗАЦИЈА ДЈЕЦЕ СА ПРОБЛЕМИМА У ПОНАШАЊУ».

2.

Ментор код израде докторске дисертације био је др Ненад Сузић, редовни професор Филозофског факултета у Бањој Луци.

3.

Саставни дио ове Одлуке је извјештај Комисије за оцјену докторске дисертације.

4.

Ова Одлука ступа на снагу даном доношења.

Достављено:

1. Именованом
2. Сенату
3. Рачуноводству
4. У досије

Д. Б. К А Н

Проф. др Драго Бранковић

Комисија за оцјену докторске дисертације под насловом
„Арт-терапија и социјализација дјече са проблемима у понашању“
кандидаткиње Емине Беговић

На адресу:

Научно-наставно цијеће Филозофског факултета Бања Лука

На основу члана 71. Закона о високом образовању („Службени гласник Републике Српске“ бр. 73/10) Научно-наставно вијеће Филозофског факултета Бања Лука на сједници одржаној 08.10.2012. године, донијело је РЈЕШЕЊЕ о именовању Комисије за оцјену докторске дисертације под насловом „Арт-терапија и социјализација дјече са проблемима у понашању“ кандидаткиње Емине Беговић.

Комисија ће радити у саставу:

- 1) др Ненад Сузић, редовни професор Филозофског факултета у Бањој Луци, биран у ужој научној области Општа педагогија, предсједник;
- 2) др Драго Бранковић, редовни професор Филозофског факултета у Бањој Луци, биран у ужој научној области Општа педагогија, члан,
- 3) др Милка Ољача, редовни професор на Филозофском факултету у Новом Саду, бирана на предмету Андрагогија члан

подноси сљедећу

ИЗВЈЕШТАЈ ОЦЈЕНИ

урађене докторске дисертације под насловом
„Арт-терапија и социјализација дјече са проблемима у понашању“
кандидаткиње Емине Беговић

Уводни дио оцјене докторске дисертације

Докторску дисертацију под насловом „Арт-терапија и социјализација дјече са проблемима у понашању“ кандидаткиња Емине Беговић предала је Комисији на 173 странице А₄ формата у прореду 1,5 принтана фонтом 12. У раду су приложене 43 табеле и 3 графикона. Кориштено је 114 референци релевантних за тему истраживања.

Структура рада

Увод
Теоријско разматрање проблема
Социјализација дјече с проблемима у понашању
Примјена арт-терапије у социјализацији дјече и омладине с проблемима у понашању
Ликовна арт-терапија
Методолошки оквир истраживања
Резултати и дискусија
Закључак
Педагошке импликације
Литература
Сажетак

Summary

Попис табела и графикана

Значај теме

Арт-терапија је мало истражена у нашим учионицама. Разлог томе је згуснути наставни план и програм који наставници морају реализовати у предвиђеном броју часова. Због тога ни они наставници који би примијенили арт-терапију нису имали времена да у наставу уведу овај педагошки вриједан и користан приступ. Други разлог је необученост наставника за примјену арт-терапије. очетком XXI вијека отворен је процес инклузије у БиХ школама. Ради се о процесу укључивања дјецe са проблемима у развоју у редовне школе. Овим је арт-терапија посебно добила на значају јер омогућује дјеци са посебним потребама да се укључе у рад са дјецом типичног развоја у редовну наставу. Конкретно, сликање, покрет, музика и друге арт-вјештине могу омогућити да се дијете са проблемима у развоју осјећа равноправно и прихваћено са другом дјецом у редовним школама. Примјеном арт-терапије олакшава се прелазак дјецe из специјалних у редовне школе.

Поређење са компатибилним истраживањима

Школа је данас постала све ексклузивнија, а све мање инклузивна. Она може бити извор поремећаја у понашању, али може и помоћи дјеци да превазиђу одређене поремећаје (Reink i Herman, 2002). Арт-терапија је често ефикасније средство да људи изразе своја осјећања и ставове него што су то ријечи (Wadson, 1987). Ликовна и музикотерапија могу омогућити да дјецa која се тешко изражавају ријечима да сликањем и музиком комуницирају са вршњацима или околином. Када се рјешавају проблеми са агресивном дјецом арт-терапија је изврстан поступак јер неутралише дјететову скривену агресивност (Redžović i Špodnjak, 2009). Исто тако, проблем асоцијалног понашања дјецe, дјецe с поремећајима у понашању и проблематична дјецa одлично реагују на арт-терапију јер путем ње прихватају позитивне облике понашања (Mc Mahon i Wels, 1989). Ова, и друга, релевантна истраживања указују колико је значајна арт-терапија у раду са дјецом која имају проблеме у развоју. Емина Беговић управо у овом раду провјерава учинак арт-терапије на рад са дјецом која имају проблеме у развоју а која похађају редовне школе и редовну наставу.

Хипотеза

Основна хипотеза у овом истраживању гласи: Ликовна арт-терапија оснажује процесе секундарне социјализације дјецe са проблемима у понашању. Ова хипотеза подразумијева да прикупи низ података о томе како дјецa са проблемима у развоју доживљавају себе и своје тијело, како доживљавају и разумију околину у којој се крећу. Осим тога, значајно је како су та дјецa прихваћена од других вршњака и како су подржана од стране наставника.

Поступак у истраживању

У овом комплексном истраживању кориштена је комбинација истраживачког сервеј метода и акционог неексперименталног приступа. Наиме, двије групе ученика су уједначене, а на основу чек-листе понашања мјерен је степен изражености понашања која су социјално прихватљива или неприхватљива. Услиједило је арт-терапијско дјеловање у коме су дјецa цртала људску фигуру и ликовним радовима исказивали

различita виђења стварности око себе. Осим овог изражавања дјецe, са наставницима су обављени интервјуи како би се јасније сагледале личносне карактеристике и форме понашања дјецe који испољавају одређене проблеме у комуникацији са оклином и вршњацима. Интервју је кориштен и за разговор са дјецом, нарочито са оном која су окарактерисана као дјецa са проблемима у понашању, а та дјецa су била у експерименталној групи. На основу анализе дјечјих цртежа извођени су закључци о томе како дјецa доживљавају себе (Macher, 1949), а то је добар начин да анализирамо како дијете доживљава себе (Berger, 2004). Како видимо, ради се о врло комплексном приступу који је врло тешко квантитативно изразити, тако да су резултати овог истраживања посебно атрактивни јер има кандидаткиња даје управу ту, квантитативну аналитичку димензију.

Резултати истраживања

Од већег броја значајних резултата истраживања овдје ћу навести само оне значајније, они који директно подржавају основну хипотезу овог истраживања, која гласи: Ликовна арт-терапија оснажује процесе секундарне социјализације дјецe са проблемима у понашању. На основу *Чек-листе понашања* ученика показало се да су непожељни облици понашања ученика статистички значајно смањени ($t = 12,93$, значајно на нивоу 0,01). Да би редуцирала латентне димензије и екстрахирала кључне факторе који објашњавају понашање ученика, кандидаткиња је примијенила варимакс ротацију и добила сљедеће факторе: (1) насилничко понашање, (2) трпљење насиља и ниско самопоштовање, (3) недисциплиновано понашање, (4) асоцијално понашање, (5) осамљивање и ниско самопоуздање, (6) низак ниво слике о себи, (7) трпљање насиља, (8) неприлагођени понашање и (9) неодлучност. Након проведене арт-терапије у првом плану су остали исти фактори, што значи да се може доказати да су након проведене ликовне арт-терапије смањени непожељни облици понашања, а факторизација је показала на које компоненте понашања је експериментални програм највише дјеловао. Показало се, наиме, да су управо компоненте социјализације најподложније позитивним промјенама под дејством ликовне арт-терапије. Анализа цртежа људске фигуре показала је да постоји разлика између Е и К-групе у корист Е-групе ($F = 18,90$, значајно на нивоу 0,01). Показало се да ученици који су прошли ликовну арт-терапију боље уочавају детаље, јасније наглашавали значајне компоненте фигуре и боље анализирали цртеже, што све указује да је арт-терапија помогла овим ученицима да суптилније посматрају људске карактеристике, а тиме и људе око себе.

Наведени резултати довољно показују да је овај рад урађен на академски очекиваном нивоу и да задовољава критеријуме за докторску тезу. Осим наведених, у раду је приказано и низ других, педагошки атрактивних налаза који се могу користити у педагошкој теорији и наставној пракси. Сви подаци су обрађени примјеном SPSS 13 Statistica for Windows програмом, а примијењена методологија одговара укрштањима која су извршена.

Добивени резултати су јасно, логично и правилно протумачени, а кандидаткиња Емина Беговић испољила је довољно критичности при анализи ових резултата.

Као нова научна спознаја је да ликовна арт-терапија оснажује процес секундарне социјализације, што је у овом раду доказано. Осим тога, показало се да факторизацијом можемо сазнати које компоненте васпитног дјеловања можемо најефикасније користити како бисмо побољшали понашање ученика примјеном ликовне арт-терапије – то су компоненте које се односе на социјалне аспекте понашања ученика.

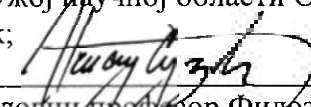
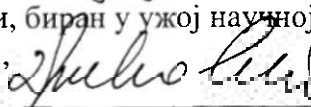
Као ниови истраживачки задаци могу се издвојити сљедећи: како би ликовна арт-терапија дјеловала у редовној настави, да ли ликовна арт-терапија утиче на продуктив-

но кориштење слободног времена, да ли се ликовна арт-терапија може користити за побољшање учења и слично.

Закључни приједлог

Најзначајније чињенице које дају научну вриједност овом раду су да је нађено да ликовна арт-терапија помаже секундарној социјализацији дјете, затим да су факторизацијом откривене компоненте на које можемо позитивно дјеловати путем ликовне арт-терапије у сврху побољшања понашања дјете и да су овом терапијом дјете побољшала своју перцепцију и приказивање људске фигуре. Све то су нови и педагошки врло вриједни налази методолошки и статистички аргументовани у овом раду. С обзиром да је рад „Арт-терапија и социјализација дјете са проблемима у понашању“ кандидаткиње Емине Беговић урађен уз адекватно теоретско образложење, уз примјену адекватне методологије, те да су налази педагошки коректно протумачени, предлагемо да се рад оцијени позитивно да се закаже одбрана докторске тезе те да иста комисија која је била задужена за праћење израде рада буде именована и за одбрану.

Комисија:

- 1) др Ненад Сузић, редовни професор Филозофског факултета у Бањој Луци, биран у ужој научној области Општа педагогија, предсједник;

- 2) др Драго Бранковић, редовни професор Филозофског факултета у Бањој Луци, биран у ужој научној области Општа педагогија, члан,

- 3) др Милка Ољача, редовни професор на Филозофском факултету у Новом Саду, бирана на предмету Андрагогија члан
